

Sygn. akt IV U 143/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2022 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Dorota Załęska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Wawrzyniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lipca 2022 roku w Sieradzu

odwołania R. B.

od dwóch decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

z 27 stycznia 2022 r. Nr(...)

w sprawie R. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł.

o wysokości emerytury rolniczej

1. Zmienia zaskarżoną decyzję w punkcie III dotyczącą przyznania prawa do emerytury rolniczej oraz decyzję odmawiającą prawa do wypłaty w całości części uzupełniającej świadczenia i przyznaje R. B. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury w całości.
2. Oddala odwołanie w pozostałej części tj. co do punktu II decyzji przyznającej prawo do emerytury rolniczej.
3. Zasądza od Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. na rzecz R. B. 60 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt IV U 143/22

UZASADNIENIE

Decyzją z 27.01.2022r. wydaną z upoważnienia Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Z. przyznano R. B. prawo do emerytury rolniczej od 1.12.2021r.; część składkowa wyniosła 115,76zł. Do ustalenia części składkowej przyjęto 1,67 lat opłacania składki na FUSR od 1.01.1983 – 31.12.1990 łącznie po 1% emerytury podstawowej za każdy rok; 9,75 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu po dniu 31.12.1990r. po 1% emerytury podstawowej za każdy rok; wskaźnik wymiaru części składkowej wyniósł 0,11 (pkt II decyzji). Część uzupełniająca uległa zawieszeniu w kwocie 962,95zł. z powodu niezaprzeszania prowadzenia działalności rolniczej (pkt III decyzji).

Decyzją z 27.01.2022r. odmówiono R. B. prawa do wypłaty w całości części uzupełniającej świadczenia na podstawie art. 28 ustawy z 20.12.1990r. o u.s.r.

Nie podzielaając powyższych decyzji w/w złożył odwołanie. Zdaniem wnioskodawcy, część składkowa świadczenia została zaniżona, bowiem nie uwzględniono okresu składkowego od 01.07.2000 - 30.09.2021, a część uzupełniająca

emerytury została bezpodstawnie zawieszona wskutek nieustalenia rzeczywistego stanu faktycznego w zakresie prowadzenia działalności rolniczej.

Na rozprawie w dniu 12.07.2022r., R. B. złożył wniosek o zwrot kosztów uczestnictwa w postępowaniu sądowym w kwocie 210zł., na którą składa się: 7-krotny przyjazd do siedziby Sądu w celu zapoznania się z aktami sprawy i uczestnictwem w rozprawach; koszt jednego przejazdu autobusem w obie strony wynosił 30zł. (**adnotacja w protokole k. 31/akta sprawy**).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o łączne rozpoznanie obu odwołań i ich oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. B., ur. (...) jest rolnikiem, właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 9 ha. Z tego tytułu podlega z mocy ustawy ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1.02.1990r.

Gospodarstwo nie było zarejestrowane w ARMiR, gdyż nie spełniało warunków rejestracji. Od przełomu marca/kwietnia 2001r. grunty leżą odłogiem, nie były obsiewane, ani nie była prowadzona hodowla zwierząt. Zaprzestanie działalności rolniczej było spowodowane brakiem środków. Wcześniej odwołujący uprawiał na całym areale warzywa. R. B. nie prowadził gospodarstwa rolnego także w dacie osiągnięcia wieku emerytalnego. Wnioskodawca nigdy nie wydzierżawiał ziemi.

Od zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego, wnioskodawca utrzymuje się ze zbieractwa runa leśnego.

R. B. nie opłacał składek na u.s.r. od 1.07.2000 z powodu braku środków. Na koncie ewidencyjnym figuruje zaległość w opłacaniu składek na fundusz emerytalno- rentowy oraz wypadkowy, chorobowy i macierzyński od 1.07.2000 - 31.12.2021, z czego: odpisane jako przedawnione są składki od 1.07.2000 - 31.12.2016. Składki od 1.07.2000 - 31.12.2019 zabezpieczone są wpisem w księdze wieczystej (**zeznania wnioskodawcy – na nagraniu CD – 001752 – 002607, 000610 – 002535, postanowienie o sprostowaniu skróconego protokołu rozprawy - 000416 – 000510 k. 20, 31 - 32/akta sprawy(zaświadczenie dotyczące okresów podlegania u.s.r., okresów podlegających zaliczeniu oraz wysokości opłaconych składek k. 5 - 10/akta KRUS; pismo procesowe KRUS k. 24 – 25/akta sprawy)**).

W dniu 30.12.2021r. R. B. złożył w KRUS wniosek o emeryturę rolniczą, do którego załączył: kwestionariusz dotyczący okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz okresów podlegających zaliczeniu do tego ubezpieczenia, zaświadczenie z 30.12.2021r. dotyczące okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z okresów podlegających zaliczeniu oraz wysokości opłaconych składek, kartę ewidencyjną płatnika Nr (...), wydruk zadłużenia na dzień 31.12.2021r. kopię aktu notarialnego z 21.12.1989r., oświadczenie o zaprzestaniu uprawiania gospodarstwa rolnego od dnia 24.08.2021r., decyzję Nr (...) w sprawie wymiaru podatku rolnego (**wniosek z załącznikami k. 1-18/akta KRUS**),

Pismem z 10.01.2022r. organ rentowy zwrócił się do R. B. o sprecyzowanie użytego w oświadczeniu zwrotu dot. nieuprawiania gospodarstwa, pouczając o treści art. 28 ust. 4 ustawy o u.s.r. oraz o dokumentach, które należy złożyć w celu potwierdzenia zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, a także ewentualnych dokumentach potwierdzających pracę zawodową (**k. 28-29/akta KRUS**).

W odpowiedzi z 21.01.2022r. R. B. m.in. poinformował KRUS, że grunty leżą odłogiem i gospodarstwo nie posiada działu specjalnego, gospodarstwo nigdy nie było wydzierżawione i nadal pozostaje jego własnością. Podał, że od 1.02.1990 - 30.06.2000 opłacał składki na u.s.r., a zaprzestanie było spowodowane brakiem przychodów z gospodarstwa. Wskazywał, że od 3.07.1984 do maja 1985r., był zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Do pisma dołączył odpis aktu małżeństwa z adnotacją o rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Sieradzu z 6.06.1998r. (**k. 30-31/akta KRUS**).

Decyzją z 27.01.2022r. wydaną z upoważnienia Prezesa KRUS, przyznano R. B. emeryturę rolniczą od 1.12.2021r. w kwocie 1.078,76zł., z czego część składkowa wyniosła 115,76zł. (wskaźnik wymiaru części składkowej wyniósł 0,11) część uzupełniająca wyniosła 962,95zł. (wskaźnik wymiaru części uzupełniającej wyniósł 0,95). Do ustalenia części składkowej przyjęto: 1,67 lat opłacania składki na FUSR od 1.01.1983-31.12.1990 łącznie po 1% emerytury podstawowej za każdy rok, 9,75 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu po 31.12.1990 po 1% emerytury podstawowej za każdy rok. Z uwagi na niezaprzeszczenie przez R. B. prowadzenia działalności rolniczej, część uzupełniająca została zawieszona w całości - pkt III decyzji. W punkcie IV decyzji wskazano, że z przysługującej do wypłaty emerytury (część składkowa) w kwocie 115,76zł. będą dokonywane potrącenia w kwocie 115,76zł. miesięcznie z tytułu zaległych składek, zatem do wypłaty przysługuje osł. miesięcznie (**decyzja k. 38/akta KRUS**).

Decyzją z 27.01.2022r., odmówiono R. B. prawa do wypłaty w całości części uzupełniającej, ponieważ R. B. na dzień wydania decyzji nie udowodnił zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej (**decyzja k. 41/akta KRUS**).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i w postępowaniu przed organem rentowym. Fakty dotyczące zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawcy, którym dał wiarę. Z zeznań wnioskodawcy, niekwestionowanych przez organ rentowy wynika, że od przełomu marca/kwietnia 2001r. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, grunty leżą odłogiem, nie były obsiewane, nie była prowadzona hodowla zwierząt. Zaprzestanie działalności rolniczej było spowodowane brakiem środków, z powodu których R. B. nie opłacał także składek na u.s.r. od 1.07.2000. Od zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego, wnioskodawca utrzymuje się ze zbieractwa runa leśnego. Co do uwzględnionych przez organ rentowy okresów składkowych, to wynikają one z faktu opłacania składek na usr od 1.01.1983 -31.12.1990 i po 31.12.1990r. , tj. od 102.1990r. 30.06.2000r. Czasookres nieopłacania składek na usr jest niesporny.

Wobec przyznania w toku postępowania odwoławczego przez organ rentowy faktu nieprowadzenia przez wnioskodawcę gospodarstwa rolnego oraz stanowiska KRUS o pominięciu wniosku strony o dokonanie oględzin gospodarstwa, na podstawie art. 235²§1 pkt 2 kpc, Sąd pominął wniosek odwołującego o dokonanie oględzin gospodarstwa rolnego.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołanie zasługuje częściowo na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie, przedmiotem zaskarżenia i oceny Sądu Okręgowego były 2 decyzje KRUS z 27.01.2022r., pierwsza, dot. przyznania prawa do emerytury, zaskarżona w części dotyczącej wymiaru okresów składkowych przyjętych do ustalenia wysokości emerytury , druga, dot. zawieszenia części uzupełniającej emerytury z powodu niezaprzeszczenia prowadzenia działalności rolniczej.

Zaakcentować trzeba , że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476§2 kpc w zw. z art. 477⁹ k.p.c. i art. 477¹⁴ k.p.c. W efekcie przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. W judykaturze utrwalony jest pogląd, w myśl którego zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji (por. wyrok SN z 6.09.2000r. II UKN 685/99 oraz postanowienia SN z: 13.05.1999r. II UZ 52/99, 13.10.2009r. II UK 234/08).

Kierując się powyższą zasadą, Sąd Okręgowy nie uwzględnił wniosku KRUS o odroczenie rozprawy, uzasadnianego nową okolicznością, ujawnioną w postępowaniu odwoławczym, tj. zaprzestaniem prowadzenia gospodarstwa rolnego przez R. B. na przełomie marca/kwietnia 2001r., jako mającą wpływ na ustalenie okresów ubezpieczenia emerytalno – rentowego, a w konsekwencji na prawo do emerytury rolniczej.

Przechodząc do meritum sprawy, to zgodnie z art. 19 ust. 1-2 ustawy z 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 266), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- 3) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 - 3 ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o u.s.r. zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi, przy czym przepisu nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

Okresów, o których mowa wyżej, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

W myśl art. 24 ustawy, emerytura rolnicza składa się z części składkowej i części uzupełniającej, ustalonych zgodnie z art. 25 i 26. Dla każdej z tych części ustala się wskaźnik wymiaru. Cześć składkowa ustala się przyjmując po 1% emerytury podstawowej za każdy rok podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Zgodnie z treścią art. 6 pkt 14 cyt. ustawy okresami podlegania określonego ubezpieczeniu społecznemu są tylko takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek.

Zgodnie zaś z art. 28 ust.1 i 2 w.w ustawy, w wersji obowiązującej na datę wydania zaskarżonej decyzji (zmiana tego przepisu obowiązuje od 15 czerwca 2022r.) wypłata renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

2. Zawieszenie wypłaty dotyczy:

- 1) części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,
- 2) emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95% emerytury podstawowej,

- i obejmuje całość lub określony ułamek tej części świadczenia; ilekroć w ust. 3 i 5-7 jest mowa o zawieszeniu wypłaty w całości, w połowie albo w jednej czwartej - rozumie się odpowiednio zawieszenie wypłaty tej części świadczenia, jej połowy albo jednej czwartej.

3. Wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5-7 i 9-11.

W ocenie Sądu materiał dowodowy daje podstawy do zmiany zaskarżonej decyzji emerytalnej w pkt III oraz drugiej decyzji odmawiającej prawa do wypłaty w całości części uzupełniającej świadczenia i przyznania wnioskodawcy prawa do wypłaty części uzupełniającej w całości. Organ rentowy przyjął, że z racji bycia właścicielem gospodarstwa rolnego, wnioskodawca nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, co skutkowało zawieszeniem w całości części uzupełniającej emerytury. Niekwestionowane przez KRUS zeznania wnioskodawcy wykazały, że na przełomie marca/kwietnia 2001r., R. B. zaprzestał prowadzenia gospodarstwa rolnego i od tego czasu grunty leżą odłogiem, nie były obsiewane, nie była prowadzona hodowla zwierząt, a wnioskodawca utrzymuje się ze zbieractwa runa leśnego. W związku z tym, nie ma podstaw do zastosowania art. 28 ust. 1, ust. 2 pkt.1 i ust. 3 i 4 ustawy z 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 266)

i zawieszenia wnioskodawcy części uzupełniającej świadczenia emerytalnego.

Sąd nie podzielił argumentacji wnioskodawcy dotyczącej błędnego obliczenia przez KRUS okresów składkowych, wskaźników wymiaru tej części emerytury oraz, że podleganie z mocy ustawy u.s.r. oznacza okres składkowy, zaś składki zabezpieczone wpisem hipotecznym KRUS może ściągnąć i winny być także zaliczone do okresów składkowych. Bezsporne jest, że po 30.06.2000r., wnioskodawca zaprzestał opłacania składek na u.s.r. i na jego koncie figuruje zaległość w opłacaniu składek na fundusz emerytalno - rentowy oraz wypadkowy, chorobowy i macierzyński od 1.07.2000 - 31.12.2021. Składki od 1.07.2000 - 31.12.2016 są odpisane jako przedawnione, a składki od 1.07.2000 - 31.12.2019 są zabezpieczone wpisem w księdze wieczystej. Podkreślić należy, że podleganie z mocy ustawy u.s.r. rodzi obowiązek opłacania składek przez rolnika na fundusz emerytalno - rentowy oraz wypadkowy, chorobowy i macierzyński, co wynika wprost z art. 4 ustawy o u.s.r. Oznacza to, że okresem składkowym jest tylko okres opłacania składek na u.s.r. Tymczasem R. B. uregulował należności na ubezpieczenie emerytalno – rentowe wyłącznie za okres od 1.02.1990 – 30.06.2000, dlatego też część składkowa i wskaźnik wymiaru zostały wyliczone w oparciu o te właśnie okresy. Pozostałe okresy, tj. od 1.07.2000r. stanowią zadłużenie, a zatem nie są okresami składkowymi i nie podlegają zaliczeniu do wysokości emerytury rolniczej. Faktu tego nie zmienia zabezpieczenie zaległych składek hipoteką przymusową wpisaną do KW na wniosek KRUS. Są to bowiem składki zaległe, nieopłacone. Podobnie, składki przedawnione. Zatem nie mogą być uwzględnione jako okresy podlegania u.s.r., a tym samym zwiększyć wymiar okresów składkowych przyjętych do wysokości emerytury rolniczej. Organ rentowy prawidłowo ustalił odwołującemu wymiar okresów składkowych, jak i wskaźnik wymiaru części składkowej emerytury. Odwołanie w tym zakresie podlegało oddaleniu (punkt II decyzji przyznającej prawo do emerytury rolniczej).

Odnosząc się do żądania w-cy zwrotu kosztów uczestnictwa w postępowaniu sądowym w wysokości 7 – krotnych przejazdów po 30zł. w obie strony, Sąd uwzględnił wniosek co do kwoty 60zł., obejmującej 2 – krotne obowiązkowe stawiennictwo odwołującego na rozprawie. Nie uwzględniono natomiast żądania w pozostałym zakresie, obejmującego przeglądanie akt sprawy przez stronę.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ §2 kpc, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję dotyczącą przyznania prawa do emerytury rolniczej w punkcie III oraz decyzję odmawiającą prawa do wypłaty w całości części uzupełniającej świadczenia i przyznał R. B. prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury w całości, oddalając odwołanie w pozostałej części, tj. co do punktu II decyzji przyznającej prawo do emerytury rolniczej, na podstawie art. 477¹⁴§1 kpc.

O kosztach postępowania, orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 1) i art. 91 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2020r., poz. 755 ze zm.) (pkt 3 wyroku).